

Algebra és számelmélet

ELTE Algebra és Számelmélet Tanszék

Konzultáció: Kiss Emil

<http://ewkiss.web.elte.hu/wp/wordpress>

ewkiss@gmail.com

27. előadás

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-osztóra.

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. **Valóban**, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. Valóban, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Visszavezetés príमतvány-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n príमतvány-osztóra. Valóban, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. **Valóban**, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. **Valóban**, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. Valóban, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

A másodiké $x \equiv \pm 3 \pmod{25}$,

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. **Valóban**, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

A másodiké $x \equiv \pm 3 \pmod{25}$, hiszen ha $25 \mid x^2 - 9 = (x - 3)(x + 3)$,

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. Valóban, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

A másodiké $x \equiv \pm 3 \pmod{25}$, hiszen ha $25 \mid x^2 - 9 = (x - 3)(x + 3)$, akkor valamelyik tényező 5-tel osztható,

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. Valóban, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

A másodiké $x \equiv \pm 3 \pmod{25}$, hiszen ha $25 \mid x^2 - 9 = (x - 3)(x + 3)$, akkor valamelyik tényező 5-tel osztható, de mindkettő nem.

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. **Valóban**, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

A másodiké $x \equiv \pm 3 \pmod{25}$, hiszen ha $25 \mid x^2 - 9 = (x - 3)(x + 3)$, akkor valamelyik tényező 5-tel osztható, de mindkettő nem.

Az $\{x \equiv 0 \pmod{4}, x \equiv 3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 28 \pmod{100}$.

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. **Valóban**, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

A másodiké $x \equiv \pm 3 \pmod{25}$, hiszen ha $25 \mid x^2 - 9 = (x - 3)(x + 3)$, akkor valamelyik tényező 5-tel osztható, de mindkettő nem.

Az $\{x \equiv 0 \pmod{4}, x \equiv 3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 28 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 0 \pmod{4}, x \equiv -3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 72 \pmod{100}$.

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. **Valóban**, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

A másodiké $x \equiv \pm 3 \pmod{25}$, hiszen ha $25 \mid x^2 - 9 = (x - 3)(x + 3)$, akkor valamelyik tényező 5-tel osztható, de mindkettő nem.

Az $\{x \equiv 0 \pmod{4}, x \equiv 3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 28 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 0 \pmod{4}, x \equiv -3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 72 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 2 \pmod{4}, x \equiv 3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 78 \pmod{100}$.

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. **Valóban**, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

A másodiké $x \equiv \pm 3 \pmod{25}$, hiszen ha $25 \mid x^2 - 9 = (x - 3)(x + 3)$, akkor valamelyik tényező 5-tel osztható, de mindkettő nem.

Az $\{x \equiv 0 \pmod{4}, x \equiv 3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 28 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 0 \pmod{4}, x \equiv -3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 72 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 2 \pmod{4}, x \equiv 3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 78 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 2 \pmod{4}, x \equiv -3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 22 \pmod{100}$.

Visszavezetés prímszám-modulusra

Az $f(x) \equiv 0 \pmod{n}$ megoldásait keressük, ahol $f \in \mathbb{Z}[x]$.

Elegendő megoldani n prímszám-modulusra. **Valóban**, a kínai maradéktétel miatt ebből egyértelműen kapható megoldás mod n .

Mely négyzetszámok végződnek 84-re a tízes számrendszerben?

Ha $x^2 \equiv 84 \pmod{100}$, akkor $x^2 \equiv 0 \pmod{4}$ és $x^2 \equiv 9 \pmod{25}$.

Az első kongruencia megoldásai $x \equiv 0, 2 \pmod{4}$.

A másodiké $x \equiv \pm 3 \pmod{25}$, hiszen ha $25 \mid x^2 - 9 = (x - 3)(x + 3)$, akkor valamelyik tényező 5-tel osztható, de mindkettő nem.

Az $\{x \equiv 0 \pmod{4}, x \equiv 3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 28 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 0 \pmod{4}, x \equiv -3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 72 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 2 \pmod{4}, x \equiv 3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 78 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 2 \pmod{4}, x \equiv -3 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 22 \pmod{100}$.

Ezért a 24-re, 28-ra, 72-re és 76-ra végződő számok a megfelelők.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$,

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$,

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra.
Az állításban f' az f deriváltját jelöli.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Áll.: Ha $j \geq 1$, akkor $(a + tp^j)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+1}}$.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Áll.: Ha $j \geq 1$, akkor $(a + tp^j)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+1}}$.

Biz: Alkalmazzuk a binomiális tételt.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Áll.: Ha $j \geq 1$, akkor $(a + tp^j)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+1}}$.

Biz: Alkalmazzuk a binomiális tételt. Mivel $p^{j+1} \mid (tp^j)^i$ ha $i \geq 2$,

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Áll.: Ha $j \geq 1$, akkor $(a + tp^j)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+1}}$.

Biz: Alkalmazzuk a binomiális tételt. Mivel $p^{j+1} \mid (tp^j)^i$ ha $i \geq 2$, ezért mod p^{j+1} két tag marad:

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Áll.: Ha $j \geq 1$, akkor $(a + tp^j)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+1}}$.

Biz: Alkalmazzuk a binomiális tételt. Mivel $p^{j+1} \mid (tp^j)^i$ ha $i \geq 2$, ezért mod p^{j+1} két tag marad: a^m

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Áll.: Ha $j \geq 1$, akkor $(a + tp^j)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+1}}$.

Biz: Alkalmazzuk a binomiális tételt. Mivel $p^{j+1} \mid (tp^j)^i$ ha $i \geq 2$, ezért mod p^{j+1} két tag marad: a^m és $\binom{m}{1} a^{m-1} tp^j$. $\square$

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Áll.: Ha $j \geq 1$, akkor $(a + tp^j)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+1}}$.

Biz: Alkalmazzuk a binomiális tételt. Mivel $p^{j+1} \mid (tp^j)^i$ ha $i \geq 2$, ezért mod p^{j+1} két tag marad: a^m és $\binom{m}{1} a^{m-1} tp^j$. $\square$

Legyen $f(x) = a_0 + a_1 x + \dots + a_n x^n$.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Áll.: Ha $j \geq 1$, akkor $(a + tp^j)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+1}}$.

Biz: Alkalmazzuk a binomiális tételt. Mivel $p^{j+1} \mid (tp^j)^i$ ha $i \geq 2$, ezért mod p^{j+1} két tag marad: a^m és $\binom{m}{1} a^{m-1} tp^j$. $\square$

Legyen $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$. Az előző miatt

$f(a + tp^j) \equiv a_0 + a_1(a + tp^j) + \dots + a_n(a^n + tp^j n a^{n-1}) \pmod{p^{j+1}}$.

Visszavezetés prím modulusra

Hensel-lemma (FGy3.7.1)

Legyen p prím. Tegyük föl, hogy $f(c) \equiv 0 \pmod{p}$.

Ha $p \nmid f'(c)$, akkor mod p^k egyértelműen létezik olyan c_k szám, melyre $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$, és $c_k \equiv c \pmod{p}$.

Vagyis a megoldások egyértelműen „felemelhetők” p -ről p^k -ra. Az állításban f' az f deriváltját jelöli. A feltétel azt fejezi ki, hogy c egyszeres gyöke f -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött.

Áll.: Ha $j \geq 1$, akkor $(a + tp^j)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+1}}$.

Biz: Alkalmazzuk a binomiális tételt. Mivel $p^{j+1} \mid (tp^j)^i$ ha $i \geq 2$, ezért mod p^{j+1} két tag marad: a^m és $\binom{m}{1} a^{m-1} tp^j$. □

Legyen $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_nx^n$. Az előző miatt

$f(a + tp^j) \equiv a_0 + a_1(a + tp^j) + \dots + a_n(a^n + tp^j n a^{n-1}) \pmod{p^{j+1}}$.

A jobb oldal $f(a) + tp^j f'(a)$. □

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$,

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban.

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$,

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható,

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható, mert $f'(c_k) \equiv f'(c) \pmod{p}$ nem osztható p -vel. □

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható, mert $f'(c_k) \equiv f'(c) \pmod{p}$ nem osztható p -vel. □

Ha $p \mid f'(c)$, akkor az előző gondolatmenetben vagy minden t megfelelő

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható, mert $f'(c_k) \equiv f'(c) \pmod{p}$ nem osztható p -vel. □

Ha $p \mid f'(c)$, akkor az előző gondolatmenetben vagy minden t megfelelő (ha $p^{k+1} \mid f(c_k)$),

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható, mert $f'(c_k) \equiv f'(c) \pmod{p}$ nem osztható p -vel. □

Ha $p \mid f'(c)$, akkor az előző gondolatmenetben vagy minden t megfelelő (ha $p^{k+1} \mid f(c_k)$, azaz ha c_k már eleve megoldás mod p^{k+1} is),

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható, mert $f'(c_k) \equiv f'(c) \pmod{p}$ nem osztható p -vel. □

Ha $p \mid f'(c)$, akkor az előző gondolatmenetben vagy minden t megfelelő (ha $p^{k+1} \mid f(c_k)$, azaz ha c_k már eleve megoldás mod p^{k+1} is), és akkor c_k felemelhető p -féleképpen,

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható, mert $f'(c_k) \equiv f'(c) \pmod{p}$ nem osztható p -vel. □

Ha $p \mid f'(c)$, akkor az előző gondolatmenetben vagy minden t megfelelő (ha $p^{k+1} \mid f(c_k)$, azaz ha c_k már eleve megoldás mod p^{k+1} is), és akkor c_k felemelhető p -féleképpen, vagy egyáltalán nincs jó t

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható, mert $f'(c_k) \equiv f'(c) \pmod{p}$ nem osztható p -vel. □

Ha $p \mid f'(c)$, akkor az előző gondolatmenetben vagy minden t megfelelő (ha $p^{k+1} \mid f(c_k)$, azaz ha c_k már eleve megoldás mod p^{k+1} is), és akkor c_k felemelhető p -féleképpen, vagy egyáltalán nincs jó t (ha $p^{k+1} \nmid f(c_k)$),

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható, mert $f'(c_k) \equiv f'(c) \pmod{p}$ nem osztható p -vel. □

Ha $p \mid f'(c)$, akkor az előző gondolatmenetben vagy minden t megfelelő (ha $p^{k+1} \mid f(c_k)$, azaz ha c_k már eleve megoldás mod p^{k+1} is), és akkor c_k felemelhető p -féleképpen, vagy egyáltalán nincs jó t (ha $p^{k+1} \nmid f(c_k)$), és akkor c_k nem emelhető föl.

A Hensel-lemma bizonyítása

Az $f(a + tp^j) \equiv f(a) + tp^j f'(a) \pmod{p^{j+1}}$ összefüggést a FGy-könyv az analízisből ismeretes Taylor-formula segítségével igazolja.

Bizonyítás k szerinti indukcióval

Ha $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$ és $c_k \equiv c \pmod{p}$, akkor keressük c_{k+1} -et $c_k + tp^k$ alakban. Ha $0 \equiv f(c_k + tp^k) \equiv f(c_k) + tp^k f'(c_k) \pmod{p^{k+1}}$, akkor p^k -val egyszerűsítve $-f(c_k)/p^k \equiv t f'(c_k) \pmod{p}$ adódik (a bal oldalon egész szám áll, mert $f(c_k) \equiv 0 \pmod{p^k}$).

Ez lineáris kongruencia t -re, ami egyértelműen megoldható, mert $f'(c_k) \equiv f'(c) \pmod{p}$ nem osztható p -vel. □

Ha $p \mid f'(c)$, akkor az előző gondolatmenetben vagy minden t megfelelő (ha $p^{k+1} \mid f(c_k)$, azaz ha c_k már eleve megoldás mod p^{k+1} is), és akkor c_k felemelhető p -féleképpen, vagy egyáltalán nincs jó t (ha $p^{k+1} \nmid f(c_k)$), és akkor c_k nem emelhető föl. Így $p \mid f'(c)$ esetén a lemma nem dönti el, van-e megoldás mod p^{k+1} .

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve
 $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$,

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket. Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket. Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható. Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket. Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható. Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$. Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket. Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható. Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$. Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. **Ellenőrzés:** $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket.

Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. Ellenőrzés: $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket.

Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. **Ellenőrzés:** $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = -2 + 2 \cdot 5 = 8$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket.

Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. Ellenőrzés: $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = -2 + 2 \cdot 5 = 8$. Ellenőrzés: $25 \mid 8^2 - 89 = -25$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket.

Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. Ellenőrzés: $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = -2 + 2 \cdot 5 = 8$. Ellenőrzés: $25 \mid 8^2 - 89 = -25$.

Az $x^2 \equiv 89 \equiv 1 \pmod{4}$ megoldásai nyilván $x \equiv \pm 1 \pmod{4}$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket.

Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. Ellenőrzés: $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = -2 + 2 \cdot 5 = 8$. Ellenőrzés: $25 \mid 8^2 - 89 = -25$.

Az $x^2 \equiv 89 \equiv 1 \pmod{4}$ megoldásai nyilván $x \equiv \pm 1 \pmod{4}$. (A lemma most nem lenne alkalmazható, mert $(x^2 - 89)' = 2x \equiv 0 \pmod{2}$.)

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket.

Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. Ellenőrzés: $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = -2 + 2 \cdot 5 = 8$. Ellenőrzés: $25 \mid 8^2 - 89 = -25$.

Az $x^2 \equiv 89 \equiv 1 \pmod{4}$ megoldásai nyilván $x \equiv \pm 1 \pmod{4}$. (A lemma most nem lenne alkalmazható, mert $(x^2 - 89)' = 2x \equiv 0 \pmod{2}$.)

Az $\{x \equiv 1 \pmod{4}, x \equiv 8 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 33 \pmod{100}$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket.

Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. Ellenőrzés: $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = -2 + 2 \cdot 5 = 8$. Ellenőrzés: $25 \mid 8^2 - 89 = -25$.

Az $x^2 \equiv 89 \equiv 1 \pmod{4}$ megoldásai nyilván $x \equiv \pm 1 \pmod{4}$. (A lemma most nem lenne alkalmazható, mert $(x^2 - 89)' = 2x \equiv 0 \pmod{2}$.)

Az $\{x \equiv 1 \pmod{4}, x \equiv 8 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 33 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 1 \pmod{4}, x \equiv 17 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 17 \pmod{100}$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket. Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. Ellenőrzés: $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = -2 + 2 \cdot 5 = 8$. Ellenőrzés: $25 \mid 8^2 - 89 = -25$.

Az $x^2 \equiv 89 \equiv 1 \pmod{4}$ megoldásai nyilván $x \equiv \pm 1 \pmod{4}$. (A lemma most nem lenne alkalmazható, mert $(x^2 - 89)' = 2x \equiv 0 \pmod{2}$.)

Az $\{x \equiv 1 \pmod{4}, x \equiv 8 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 33 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 1 \pmod{4}, x \equiv 17 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 17 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 3 \pmod{4}, x \equiv 8 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 83 \pmod{100}$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket.

Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható.

Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. Ellenőrzés: $25 \mid 17^2 - 89 = 200$.

Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$.

Ezért $c_2 = -2 + 2 \cdot 5 = 8$. Ellenőrzés: $25 \mid 8^2 - 89 = -25$.

Az $x^2 \equiv 89 \equiv 1 \pmod{4}$ megoldásai nyilván $x \equiv \pm 1 \pmod{4}$. (A lemma most nem lenne alkalmazható, mert $(x^2 - 89)' = 2x \equiv 0 \pmod{2}$.)

Az $\{x \equiv 1 \pmod{4}, x \equiv 8 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 33 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 1 \pmod{4}, x \equiv 17 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 17 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 3 \pmod{4}, x \equiv 8 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 83 \pmod{100}$.

Az $\{x \equiv 3 \pmod{4}, x \equiv 17 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 67 \pmod{100}$.

Példa a Hensel-lemma alkalmazására

Mely négyzetszámok végződnek 89-re a tízes számrendszerben?

$f(x) = x^2 - 89 \equiv 0 \pmod{25}$ megoldásait keressük. Mod 5 nézve $x^2 \equiv 89 \equiv 4 \pmod{5}$, a megoldások $c \equiv \pm 2 \pmod{5}$. Emeljük föl ezeket. Mivel $(x^2 - 89)' = 2x$, és $2 \cdot (\pm 2) \not\equiv 0 \pmod{5}$, a lemma alkalmazható. Ha $c = 2$, akkor $4t \equiv (89 - 2^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 3 \pmod{5}$. Ezért $c_2 = 2 + 3 \cdot 5 = 17$. Ellenőrzés: $25 \mid 17^2 - 89 = 200$. Ha $c = -2$, akkor $-4t \equiv (89 - (-2)^2)/5 \pmod{5}$ megoldása $t \equiv 2 \pmod{5}$. Ezért $c_2 = -2 + 2 \cdot 5 = 8$. Ellenőrzés: $25 \mid 8^2 - 89 = -25$. Az $x^2 \equiv 89 \equiv 1 \pmod{4}$ megoldásai nyilván $x \equiv \pm 1 \pmod{4}$. (A lemma most nem lenne alkalmazható, mert $(x^2 - 89)' = 2x \equiv 0 \pmod{2}$.) Az $\{x \equiv 1 \pmod{4}, x \equiv 8 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 33 \pmod{100}$. Az $\{x \equiv 1 \pmod{4}, x \equiv 17 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 17 \pmod{100}$. Az $\{x \equiv 3 \pmod{4}, x \equiv 8 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 83 \pmod{100}$. Az $\{x \equiv 3 \pmod{4}, x \equiv 17 \pmod{25}\}$ megoldása $x \equiv 67 \pmod{100}$. Tehát a 17, 33, 67, 83 végzések a jók.

A megoldások maximális száma

Tétel (FGy3.1.2)

Ha az $f \in \mathbb{Z}[x]$ polinom mod p vett foka k , akkor az $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciának legfeljebb k megoldása van mod p .

A megoldások maximális száma

Tétel (FGy3.1.2)

Ha az $f \in \mathbb{Z}[x]$ polinom mod p vett foka k , akkor az $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciának legfeljebb k megoldása van mod p .

Az f polinom mod p vett fokát úgy értjük, hogy vesszük a polinom együtthatóinak p -vel való osztási maradékát,

A megoldások maximális száma

Tétel (FGy3.1.2)

Ha az $f \in \mathbb{Z}[x]$ polinom mod p vett foka k , akkor az $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciának legfeljebb k megoldása van mod p .

Az f polinom mod p vett fokát úgy értjük, hogy vesszük a polinom együtthatóinak p -vel való osztási maradékát, és ennek fokát tekintjük $\mathbb{Z}_p$ -ben.

A megoldások maximális száma

Tétel (FGy3.1.2)

Ha az $f \in \mathbb{Z}[x]$ polinom mod p vett foka k , akkor az $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciának legfeljebb k megoldása van mod p .

Az f polinom mod p vett fokát úgy értjük, hogy vesszük a polinom együtthatóinak p -vel való osztási maradékát, és ennek fokát tekintjük $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az állítás következik abból, hogy $\mathbb{Z}_p$ test,

A megoldások maximális száma

Tétel (FGy3.1.2)

Ha az $f \in \mathbb{Z}[x]$ polinom mod p vett foka k , akkor az $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciának legfeljebb k megoldása van mod p .

Az f polinom mod p vett fokát úgy értjük, hogy vesszük a polinom együtthatóinak p -vel való osztási maradékát, és ennek fokát tekintjük $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az állítás következik abból, hogy $\mathbb{Z}_p$ test, ezért egy polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka. $\square$

A megoldások maximális száma

Tétel (FGy3.1.2)

Ha az $f \in \mathbb{Z}[x]$ polinom mod p vett foka k , akkor az $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciának legfeljebb k megoldása van mod p .

Az f polinom mod p vett fokát úgy értjük, hogy vesszük a polinom együtthatóinak p -vel való osztási maradékát, és ennek fokát tekintjük $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az állítás következik abból, hogy $\mathbb{Z}_p$ test, ezért egy polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka. $\square$

Tétel (FGy3.1.3)

Ha a polinomban x^k helyett x^{k-p+1} -et írunk, akkor a mod p megoldások halmaza nem változik.

A megoldások maximális száma

Tétel (FGy3.1.2)

Ha az $f \in \mathbb{Z}[x]$ polinom mod p vett foka k , akkor az $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciának legfeljebb k megoldása van mod p .

Az f polinom mod p vett fokát úgy értjük, hogy vesszük a polinom együtthatóinak p -vel való osztási maradékát, és ennek fokát tekintjük $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az állítás következik abból, hogy $\mathbb{Z}_p$ test, ezért egy polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka. $\square$

Tétel (FGy3.1.3)

Ha a polinomban x^k helyett x^{k-p+1} -et írunk, akkor a mod p megoldások halmaza nem változik.

Továbbá $x = 0$ vizsgálata után x^{p-1} helyébe is 1-et írhatunk.

A megoldások maximális száma

Tétel (FGy3.1.2)

Ha az $f \in \mathbb{Z}[x]$ polinom mod p vett foka k , akkor az $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciának legfeljebb k megoldása van mod p .

Az f polinom mod p vett fokát úgy értjük, hogy vesszük a polinom együtthatóinak p -vel való osztási maradékát, és ennek fokát tekintjük $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az állítás következik abból, hogy $\mathbb{Z}_p$ test, ezért egy polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka. $\square$

Tétel (FGy3.1.3)

Ha a polinomban x^k helyett x^{k-p+1} -et írunk, akkor a mod p megoldások halmaza nem változik.

Továbbá $x = 0$ vizsgálata után x^{p-1} helyébe is 1-et írhatunk. Ezért elegendő $p - 1$ -nél kisebb fokú polinomokat tekinteni.

A megoldások maximális száma

Tétel (FGy3.1.2)

Ha az $f \in \mathbb{Z}[x]$ polinom mod p vett foka k , akkor az $f(x) \equiv 0 \pmod{p}$ kongruenciának legfeljebb k megoldása van mod p .

Az f polinom mod p vett fokát úgy értjük, hogy vesszük a polinom együtthatóinak p -vel való osztási maradékát, és ennek fokát tekintjük $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az állítás következik abból, hogy $\mathbb{Z}_p$ test, ezért egy polinomnak legfeljebb annyi gyöke van, mint a foka. $\square$

Tétel (FGy3.1.3)

Ha a polinomban x^k helyett x^{k-p+1} -et írunk, akkor a mod p megoldások halmaza nem változik.

Továbbá $x = 0$ vizsgálata után x^{p-1} helyébe is 1-et írhatunk. Ezért elegendő $p - 1$ -nél kisebb fokú polinomokat tekinteni.

Ez nyilvánvalóan következik a kis-Fermat-tételből.

A Kőnig–Rados-tétel

Tétel (FGy3.6.2, NB)

Ha $p \nmid a_0$, akkor az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_{p-2}x^{p-2} \equiv 0 \pmod{p}$
kongruencia megoldásszáma $p - 1 - r$,

A Kőnig–Rados-tétel

Tétel (FGy3.6.2, NB)

Ha $p \nmid a_0$, akkor az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_{p-2}x^{p-2} \equiv 0 \pmod{p}$ kongruencia megoldásszáma $p - 1 - r$, ahol r az alábbi mátrixnak

a $\mathbb{Z}_p$ test fölötti rangja:

$$\begin{bmatrix} a_0 & a_1 & \dots & a_{p-2} \\ a_{p-2} & a_0 & \dots & a_{p-1} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \dots \\ a_1 & a_2 & \dots & a_0 \end{bmatrix}.$$

A Kőnig–Rados-tétel

Tétel (FGy3.6.2, NB)

Ha $p \nmid a_0$, akkor az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_{p-2}x^{p-2} \equiv 0 \pmod{p}$ kongruencia megoldásszáma $p - 1 - r$, ahol r az alábbi mátrixnak

a $\mathbb{Z}_p$ test fölötti rangja:

$$\begin{bmatrix} a_0 & a_1 & \dots & a_{p-2} \\ a_{p-2} & a_0 & \dots & a_{p-1} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \dots \\ a_1 & a_2 & \dots & a_0 \end{bmatrix}.$$

Speciálisan akkor és csak akkor létezik megoldás, ha ennek a mátrixnak a determinánsa nulla mod p .

A Kőnig–Rados-tétel

Tétel (FGy3.6.2, NB)

Ha $p \nmid a_0$, akkor az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_{p-2}x^{p-2} \equiv 0 \pmod{p}$ kongruencia megoldásszáma $p - 1 - r$, ahol r az alábbi mátrixnak

a $\mathbb{Z}_p$ test fölötti rangja:

$$\begin{bmatrix} a_0 & a_1 & \dots & a_{p-2} \\ a_{p-2} & a_0 & \dots & a_{p-1} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \dots \\ a_1 & a_2 & \dots & a_0 \end{bmatrix}.$$

Speciálisan akkor és csak akkor létezik megoldás, ha ennek a mátrixnak a determinánsa nulla mod p .

Az utolsó állítás azért igaz, mert egy mátrix determinánsa akkor és csak akkor nulla, ha a rangja kisebb a méreténél

A Kőnig–Rados-tétel

Tétel (FGy3.6.2, NB)

Ha $p \nmid a_0$, akkor az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_{p-2}x^{p-2} \equiv 0 \pmod{p}$ kongruencia megoldásszáma $p - 1 - r$, ahol r az alábbi mátrixnak

a $\mathbb{Z}_p$ test fölötti rangja:

$$\begin{bmatrix} a_0 & a_1 & \dots & a_{p-2} \\ a_{p-2} & a_0 & \dots & a_{p-1} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \dots \\ a_1 & a_2 & \dots & a_0 \end{bmatrix}.$$

Speciálisan akkor és csak akkor létezik megoldás, ha ennek a mátrixnak a determinánsa nulla mod p .

Az utolsó állítás azért igaz, mert egy mátrix determinánsa akkor és csak akkor nulla, ha a rangja kisebb a méreténél (mert ilyenkor az oszlopok összefüggőek).

A Kőnig–Rados-tétel

Tétel (FGy3.6.2, NB)

Ha $p \nmid a_0$, akkor az $f(x) = a_0 + a_1x + \dots + a_{p-2}x^{p-2} \equiv 0 \pmod{p}$ kongruencia megoldásszáma $p - 1 - r$, ahol r az alábbi mátrixnak

a $\mathbb{Z}_p$ test fölötti rangja:

$$\begin{bmatrix} a_0 & a_1 & \dots & a_{p-2} \\ a_{p-2} & a_0 & \dots & a_{p-1} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \dots \\ a_1 & a_2 & \dots & a_0 \end{bmatrix}.$$

Speciálisan akkor és csak akkor létezik megoldás, ha ennek a mátrixnak a determinánsa nulla mod p .

Az utolsó állítás azért igaz, mert egy mátrix determinánsa akkor és csak akkor nulla, ha a rangja kisebb a méreténél (mert ilyenkor az oszlopok összefüggőek).

HF: Igazoljuk, hogy ha p prím, akkor $x^2 \equiv -1 \pmod{p}$ pontosan akkor oldható meg, ha $p \equiv 1 \pmod{4}$.

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$,

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5 .

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 ,

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra $3^1, 3^2 \equiv 2 \pmod{7}$,

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$,

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,
 $3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 \pmod{7}$

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,
 $3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 \pmod{7}$ és $3^6 \equiv 1 \pmod{7}$

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,
 $3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 \pmod{7}$ és $3^6 \equiv 1 \pmod{7}$ redukált maradékrendszer mod 7.

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,
 $3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 \pmod{7}$ és $3^6 \equiv 1 \pmod{7}$ redukált maradékrendszer mod 7.
Modulo 9 a 2 és az 5 lesz primitív gyök.

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,
 $3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 \pmod{7}$ és $3^6 \equiv 1 \pmod{7}$ redukált maradékrendszer mod 7.

Modulo 9 a 2 és az 5 lesz primitív gyök.

Modulo 8 nincs,

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,
 $3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 \pmod{7}$ és $3^6 \equiv 1 \pmod{7}$ redukált maradékrendszer mod 7.

Modulo 9 a 2 és az 5 lesz primitív gyök.

Modulo 8 nincs, mert páratlan szám négyzete már 1-et ad maradékul mod 8,

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,
 $3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 \pmod{7}$ és $3^6 \equiv 1 \pmod{7}$ redukált maradékrendszer mod 7.

Modulo 9 a 2 és az 5 lesz primitív gyök.

Modulo 8 nincs, mert páratlan szám négyzete már 1-et ad maradékul mod 8, de $\varphi(8) = 4$.

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,
 $3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 \pmod{7}$ és $3^6 \equiv 1 \pmod{7}$ redukált maradékrendszer mod 7.

Modulo 9 a 2 és az 5 lesz primitív gyök.

Modulo 8 nincs, mert páratlan szám négyzete már 1-et ad maradékul mod 8, de $\varphi(8) = 4$. Mod 15 sincs, mert ha $(a, 15) = 1$, akkor $a^4 \equiv 1 \pmod{15}$,

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra 3^1 , $3^2 \equiv 2 \pmod{7}$, $3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 \pmod{7}$, $3^4 \equiv 2^2 = 4 \pmod{7}$,
 $3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 \pmod{7}$ és $3^6 \equiv 1 \pmod{7}$ redukált maradékrendszer mod 7.

Modulo 9 a 2 és az 5 lesz primitív gyök.

Modulo 8 nincs, mert páratlan szám négyzete már 1-et ad maradékul mod 8, de $\varphi(8) = 4$. Mod 15 sincs, mert ha $(a, 15) = 1$, akkor $a^4 \equiv 1 \pmod{15}$, de $\varphi(15) = 8$.

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra $3^1, 3^2 \equiv 2 (7), 3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 (7), 3^4 \equiv 2^2 = 4 (7), 3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 (7)$ és $3^6 \equiv 1 (7)$ redukált maradékrendszer mod 7.

Modulo 9 a 2 és az 5 lesz primitív gyök.

Modulo 8 nincs, mert páratlan szám négyzete már 1-et ad maradékul mod 8, de $\varphi(8) = 4$. Mod 15 sincs, mert ha $(a, 15) = 1$, akkor $a^4 \equiv 1 (15)$, de $\varphi(15) = 8$.

Tétel (FGy3.3.5)

Az $m > 1$ modulusra pontosan akkor létezik primitív gyök, ha $m = 2, 4,$

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra $3^1, 3^2 \equiv 2 (7), 3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 (7), 3^4 \equiv 2^2 = 4 (7), 3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 (7)$ és $3^6 \equiv 1 (7)$ redukált maradékrendszer mod 7.

Modulo 9 a 2 és az 5 lesz primitív gyök.

Modulo 8 nincs, mert páratlan szám négyzete már 1-et ad maradékul mod 8, de $\varphi(8) = 4$. Mod 15 sincs, mert ha $(a, 15) = 1$, akkor $a^4 \equiv 1 (15)$, de $\varphi(15) = 8$.

Tétel (FGy3.3.5)

Az $m > 1$ modulusra pontosan akkor létezik primitív gyök, ha $m = 2, 4$, egy páratlan prímszám, vagy $m = 2p^k$, ahol p páratlan prímszám, $k \geq 1$.

Mikor létezik primitív gyök?

Definíció (FGy3.3.1, 3.3.2)

A g szám primitív gyök mod m , ha rendje $\varphi(m)$, vagyis ha minden mod m redukált maradékosztályban van hatványa.

Példák: A primitív gyökök mod 7 a 3 és az 5.

Pl. 3-ra $3^1, 3^2 \equiv 2 (7), 3^3 \equiv 2 \cdot 3 = 6 (7), 3^4 \equiv 2^2 = 4 (7), 3^5 \equiv 4 \cdot 3 \equiv 5 (7)$ és $3^6 \equiv 1 (7)$ redukált maradékrendszer mod 7.

Modulo 9 a 2 és az 5 lesz primitív gyök.

Modulo 8 nincs, mert páratlan szám négyzete már 1-et ad maradékul mod 8, de $\varphi(8) = 4$. Mod 15 sincs, mert ha $(a, 15) = 1$, akkor $a^4 \equiv 1 (15)$, de $\varphi(15) = 8$.

Tétel (FGy3.3.5)

Az $m > 1$ modulusra pontosan akkor létezik primitív gyök, ha $m = 2, 4$, egy páratlan prímszám, vagy annak kétszerese.

A prím modulus esete

Tétel (FGy3.3.3)

Prím modulus esetén van primitív gyök.

A prím modulus esete

Tétel (FGy3.3.3)

Prím modulus estén van primitív gyök.

A Freud–Gyarmati-könyvben három bizonyítás is szerepel.

A prím modulus esete

Tétel (FGy3.3.3)

Prím modulus estén van primitív gyök.

A Freud–Gyarmati-könyvben három bizonyítás is szerepel. Ezek egyikét módosítja a K4.3.22-beli gondolatmenet, ahol belátjuk:

A prím modulus esete

Tétel (FGy3.3.3)

Prím modulus estén van primitív gyök.

A Freud–Gyarmati-könyvben három bizonyítás is szerepel. Ezek egyikét módosítja a K4.3.22-beli gondolatmenet, ahol belátjuk:

ha T véges test, akkor van olyan $g \neq 0 \in T$, hogy
 T minden nem nulla eleme g -nek hatványa.

A prím modulus esete

Tétel (FGy3.3.3)

Prím modulus estén van primitív gyök.

A Freud–Gyarmati-könyvben három bizonyítás is szerepel. Ezek egyikét módosítja a K4.3.22-beli gondolatmenet, ahol belátjuk:

ha T véges test, akkor van olyan $g \neq 0 \in T$, hogy
 T minden nem nulla eleme g -nek hatványa.

Az alábbi egy negyedik gondolatmenethez vezet,

A prím modulus esete

Tétel (FGy3.3.3)

Prím modulus estén van primitív gyök.

A Freud–Gyarmati-könyvben három bizonyítás is szerepel. Ezek egyikét módosítja a K4.3.22-beli gondolatmenet, ahol belátjuk:

ha T véges test, akkor van olyan $g \neq 0 \in T$, hogy
 T minden nem nulla eleme g -nek hatványa.

Az alábbi egy negyedik gondolatmenethez vezet,
az állítást később is felhasználjuk.

A prím modulus esete

Tétel (FGy3.3.3)

Prím modulus estén van primitív gyök.

A Freud–Gyarmati-könyvben három bizonyítás is szerepel. Ezek egyikét módosítja a K4.3.22-beli gondolatmenet, ahol belátjuk:

ha T véges test, akkor van olyan $g \neq 0 \in T$, hogy T minden nem nulla eleme g -nek hatványa.

Az alábbi egy negyedik gondolatmenethez vezet, az állítást később is felhasználjuk.

Tétel (K5.8.14)

Tegyük föl, hogy p prím, és $p \nmid n$.

A prím modulus esete

Tétel (FGy3.3.3)

Prím modulus estén van primitív gyök.

A Freud–Gyarmati-könyvben három bizonyítás is szerepel. Ezek egyikét módosítja a K4.3.22-beli gondolatmenet, ahol belátjuk:

ha T véges test, akkor van olyan $g \neq 0 \in T$, hogy T minden nem nulla eleme g -nek hatványa.

Az alábbi egy negyedik gondolatmenethez vezet, az állítást később is felhasználjuk.

Tétel (K5.8.14)

Tegyük föl, hogy p prím, és $p \nmid n$. Ekkor $p \mid \Phi_n(c)$ akkor és csak akkor, ha $o_p(c) = n$

A prím modulus esete

Tétel (FGy3.3.3)

Prím modulus estén van primitív gyök.

A Freud–Gyarmati-könyvben három bizonyítás is szerepel. Ezek egyikét módosítja a K4.3.22-beli gondolatmenet, ahol belátjuk:

ha T véges test, akkor van olyan $g \neq 0 \in T$, hogy T minden nem nulla eleme g -nek hatványa.

Az alábbi egy negyedik gondolatmenethez vezet, az állítást később is felhasználjuk.

Tétel (K5.8.14)

Tegyük föl, hogy p prím, és $p \nmid n$. Ekkor $p \mid \Phi_n(c)$ akkor és csak akkor, ha $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke
a deriváltjának is.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke
a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke
a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke
a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$.
Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke
a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$.
Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke
a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$.
Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$.
Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke
a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$.
Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$.
Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$. **Megfordítva**, ha $o_p(c) = n$,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldálnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke
a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$.
Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$.
Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$. **Megfordítva**, ha $o_p(c) = n$,
akkor c gyöke $x^n - 1 = \prod_{d|n} \Phi_d(x)$ -nek,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött. Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$. Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is, és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$ és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$. Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$. Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$. **Megfordítva**, ha $o_p(c) = n$, akkor c gyöke $x^n - 1 = \prod_{d|n} \Phi_d(x)$ -nek, tehát valamelyik Φ_d -nek is.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött. Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$. Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is, és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$ és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$. Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$. Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$. **Megfordítva**, ha $o_p(c) = n$, akkor c gyöke $x^n - 1 = \prod_{d|n} \Phi_d(x)$ -nek, tehát valamelyik Φ_d -nek is. De $\Phi_d(x) \mid x^d - 1$,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött.
Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$.
Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is,
és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke
 $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$
és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis
 c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke
a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$.
Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$.
Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$. **Megfordítva**, ha $o_p(c) = n$,
akkor c gyöke $x^n - 1 = \prod_{d|n} \Phi_d(x)$ -nek, tehát valamelyik
 Φ_d -nek is. De $\Phi_d(x) \mid x^d - 1$, tehát $d = n$. □

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött. Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$. Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is, és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$ és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$. Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$. Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$. **Megfordítva**, ha $o_p(c) = n$, akkor c gyöke $x^n - 1 = \prod_{d|n} \Phi_d(x)$ -nek, tehát valamelyik Φ_d -nek is. De $\Phi_d(x) \mid x^d - 1$, tehát $d = n$. □

Korábban láttuk, hogy a kis Fermat-tétel miatt $x^{p-1} - 1$ az összes olyan $x - b$ gyöktényező szorzata, ahol $0 \leq b < p$.

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött. Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$. Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is, és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$ és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$. Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$. Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$. **Megfordítva**, ha $o_p(c) = n$, akkor c gyöke $x^n - 1 = \prod_{d|n} \Phi_d(x)$ -nek, tehát valamelyik Φ_d -nek is. De $\Phi_d(x) \mid x^d - 1$, tehát $d = n$. □

Korábban láttuk, hogy a kis Fermat-tétel miatt $x^{p-1} - 1$ az összes olyan $x - b$ gyöktényező szorzata, ahol $0 \leq b < p$. Mivel $x^{p-1} - 1 = \prod_{d|p-1} \Phi_d(x)$,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött. Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$. Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is, és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$ és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$. Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$. Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$. **Megfordítva**, ha $o_p(c) = n$, akkor c gyöke $x^n - 1 = \prod_{d|n} \Phi_d(x)$ -nek, tehát valamelyik Φ_d -nek is. De $\Phi_d(x) \mid x^d - 1$, tehát $d = n$. □

Korábban láttuk, hogy a kis Fermat-tétel miatt $x^{p-1} - 1$ az összes olyan $x - b$ gyöktényező szorzata, ahol $0 \leq b < p$. Mivel $x^{p-1} - 1 = \prod_{d|p-1} \Phi_d(x)$, ezért Φ_{p-1} is gyöktényezőkre bomlik $\mathbb{Z}_p$ -ben,

A tétel bizonyítása

Tudjuk, hogy $\prod_{d|n} \Phi_d(x) = x^n - 1$, ezt nézzük $\mathbb{Z}_p$ fölött. Mivel c gyöke a baloldalnak, ezért $c^n \equiv 1 \pmod{p}$, azaz $o_p(c) \mid n$. Tegyük föl, hogy $k = o_p(c) < n$. Ekkor c gyöke $x^k - 1$ -nek is, és mivel $x^k - 1 = \prod_{d|k} \Phi_d(x)$, van olyan $d \mid k$, hogy c gyöke $\Phi_d(x)$ -nek. De akkor az $x - c$ gyöktényező kiemelhető a $\Phi_d(x)$ és a $\Phi_n(x)$ polinomokból is, ezért $(x - c)^2 \mid x^n - 1$. Vagyis c legalább kétszeres gyöke $x^n - 1$ -nek $\mathbb{Z}_p$ fölött, és ezért gyöke a deriváltjának is. De $(x^n - 1)' = nx^{n-1}$, azaz $nc^{n-1} \equiv 0 \pmod{p}$. Mivel $p \nmid n$, ezért $p \mid c$, ami ellentmond annak, hogy $c^n \equiv 1 \pmod{p}$. Ezzel beláttuk, hogy $o_p(c) = n$. **Megfordítva**, ha $o_p(c) = n$, akkor c gyöke $x^n - 1 = \prod_{d|n} \Phi_d(x)$ -nek, tehát valamelyik Φ_d -nek is. De $\Phi_d(x) \mid x^d - 1$, tehát $d = n$. □

Korábban láttuk, hogy a kis Fermat-tétel miatt $x^{p-1} - 1$ az összes olyan $x - b$ gyöktényező szorzata, ahol $0 \leq b < p$. Mivel $x^{p-1} - 1 = \prod_{d|p-1} \Phi_d(x)$, ezért Φ_{p-1} is gyöktényezőkre bomlik $\mathbb{Z}_p$ -ben, és **minden gyöke primitív gyök mod p** .

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet.

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p - 1$ -edik egységgyök”,

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p - 1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$.

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p - 1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll,

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p - 1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll, mind $\mathbb{C}$ -ben, mind $\mathbb{Z}_p$ -ben.

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p - 1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll, mind $\mathbb{C}$ -ben, mind $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az előző bizonyítás mutatja, milyen szoros kapcsolat van a két fogalom között.

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p-1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll, mind $\mathbb{C}$ -ben, mind $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az előző bizonyítás mutatja, milyen szoros kapcsolat van a két fogalom között.

Tétel (FGy3.3.4, K4.3.24)

Ha g primitív gyök mod m , akkor g^k pontosan akkor primitív gyök, ha $(k, \varphi(m)) = 1$.

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p-1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll, mind $\mathbb{C}$ -ben, mind $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az előző bizonyítás mutatja, milyen szoros kapcsolat van a két fogalom között.

Tétel (FGy3.3.4, K4.3.24)

Ha g primitív gyök mod m , akkor g^k pontosan akkor primitív gyök, ha $(k, \varphi(m)) = 1$. Ezért számuk $\varphi(\varphi(m))$.

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p - 1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll, mind $\mathbb{C}$ -ben, mind $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az előző bizonyítás mutatja, milyen szoros kapcsolat van a két fogalom között.

Tétel (FGy3.3.4, K4.3.24)

Ha g primitív gyök mod m , akkor g^k pontosan akkor primitív gyök, ha $(k, \varphi(m)) = 1$. Ezért számuk $\varphi(\varphi(m))$.
A d rendű elemek száma $d \mid \varphi(m)$ esetén $\varphi(d)$,

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p-1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll, mind $\mathbb{C}$ -ben, mind $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az előző bizonyítás mutatja, milyen szoros kapcsolat van a két fogalom között.

Tétel (FGy3.3.4, K4.3.24)

Ha g primitív gyök mod m , akkor g^k pontosan akkor primitív gyök, ha $(k, \varphi(m)) = 1$. Ezért számuk $\varphi(\varphi(m))$.
A d rendű elemek száma $d \mid \varphi(m)$ esetén $\varphi(d)$, ezek a g^k alakú elemek, ahol $(k, \varphi(m)) = \varphi(m)/d$.

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p-1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll, mind $\mathbb{C}$ -ben, mind $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az előző bizonyítás mutatja, milyen szoros kapcsolat van a két fogalom között.

Tétel (FGy3.3.4, K4.3.24)

Ha g primitív gyök mod m , akkor g^k pontosan akkor primitív gyök, ha $(k, \varphi(m)) = 1$. Ezért számuk $\varphi(\varphi(m))$.
A d rendű elemek száma $d \mid \varphi(m)$ esetén $\varphi(d)$, ezek a g^k alakú elemek, ahol $(k, \varphi(m)) = \varphi(m)/d$.

Mindez a hatvány rendjének képletéből következik,

Egységgyökök mod p

Érdemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p-1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll, mind $\mathbb{C}$ -ben, mind $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az előző bizonyítás mutatja, milyen szoros kapcsolat van a két fogalom között.

Tétel (FGy3.3.4, K4.3.24)

Ha g primitív gyök mod m , akkor g^k pontosan akkor primitív gyök, ha $(k, \varphi(m)) = 1$. Ezért számuk $\varphi(\varphi(m))$.
A d rendű elemek száma $d \mid \varphi(m)$ esetén $\varphi(d)$, ezek a g^k alakú elemek, ahol $(k, \varphi(m)) = \varphi(m)/d$.

Mindez a hatvány rendjének képletéből következik, ahogy az analóg állítás komplex számok esetében is,

Egységgyökök mod p

Érdeemes egy analógiára felhívni a figyelmet. A $\mathbb{Z}_p$ testben az Euler–Fermat-tétel miatt minden $b \neq 0$ elem „ $p - 1$ -edik egységgyök”, hiszen $b^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$. A „primitív” kifejezés azt jelenti, hogy egy ilyen hatványaiként az összes többi egységgyök előáll, mind $\mathbb{C}$ -ben, mind $\mathbb{Z}_p$ -ben. Az előző bizonyítás mutatja, milyen szoros kapcsolat van a két fogalom között.

Tétel (FGy3.3.4, K4.3.24)

Ha g primitív gyök mod m , akkor g^k pontosan akkor primitív gyök, ha $(k, \varphi(m)) = 1$. Ezért számuk $\varphi(\varphi(m))$.
A d rendű elemek száma $d \mid \varphi(m)$ esetén $\varphi(d)$, ezek a g^k alakú elemek, ahol $(k, \varphi(m)) = \varphi(m)/d$.

Mindez a hatvány rendjének képletéből következik, ahogy az analóg állítás komplex számok esetében is, mert valójában csoportelméleti tételről van szó.

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$.

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz,

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$.

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt.

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$,

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_p(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

Tegyük föl, hogy g nem PGY mod p^2 ,

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

Tegyük föl, hogy g nem PGY mod p^2 , ekkor az előző állítás miatt $o_{p^2}(g) = p-1$,

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

Tegyük föl, hogy g nem PGY mod p^2 , ekkor az előző állítás miatt $o_{p^2}(g) = p-1$, így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$.

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

Tegyük föl, hogy g nem PGY mod p^2 , ekkor az előző állítás miatt $o_{p^2}(g) = p-1$, így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$. A Hensel-lemma szerint $(g+p)^{p-1} \equiv g^{p-1} + (p-1)pg^{p-2}$

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

Tegyük föl, hogy g nem PGY mod p^2 , ekkor az előző állítás miatt $o_{p^2}(g) = p-1$, így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$. A Hensel-lemma szerint $(g+p)^{p-1} \equiv g^{p-1} + (p-1)pg^{p-2} \equiv 1 - pg^{p-2} \pmod{p^2}$,

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

Tegyük föl, hogy g nem PGY mod p^2 , ekkor az előző állítás miatt $o_{p^2}(g) = p-1$, így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$. A Hensel-lemma szerint $(g+p)^{p-1} \equiv g^{p-1} + (p-1)pg^{p-2} \equiv 1 - pg^{p-2} \pmod{p^2}$, ami nem kongruens 1-gyel mod p^2 ,

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

Tegyük föl, hogy g nem PGY mod p^2 , ekkor az előző állítás miatt $o_{p^2}(g) = p-1$, így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$. A Hensel-lemma szerint $(g+p)^{p-1} \equiv g^{p-1} + (p-1)pg^{p-2} \equiv 1 - pg^{p-2} \pmod{p^2}$, ami nem kongruens 1-gyel mod p^2 , hiszen $p \nmid g$.

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

Tegyük föl, hogy g nem PGY mod p^2 , ekkor az előző állítás miatt $o_{p^2}(g) = p-1$, így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$. A Hensel-lemma szerint $(g+p)^{p-1} \equiv g^{p-1} + (p-1)pg^{p-2} \equiv 1 - pg^{p-2} \pmod{p^2}$, ami nem kongruens 1-gyel mod p^2 , hiszen $p \nmid g$. Ezért $o_{p^2}(g+p)$ nem $p-1$,

primitív gyök mod p^2 *

Legyen p páratlan prím, PGY=primitív gyök.

Ha g PGY mod p , akkor $o_{p^k}(g) = p^\ell(p-1)$, ahol $0 \leq \ell < p$.

Valóban, legyen $m = o_{p^k}(g)$. Ekkor $g^m \equiv 1 \pmod{p}$ is igaz, ezért $p-1 = o_p(g) \mid m$. De $m \mid \varphi(p^k) = p^{k-1}(p-1)$ az Euler–Fermat miatt. Ezért $m/(p-1) \mid p^{k-1}$, tehát p^ℓ ahol $0 \leq \ell < p$. $\square$

Tétel (FGy3.3.5/L1)

Ha g PGY mod p , akkor g vagy $g+p$ PGY mod p^2 .

Tegyük föl, hogy g nem PGY mod p^2 , ekkor az előző állítás miatt $o_{p^2}(g) = p-1$, így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$. A Hensel-lemma szerint $(g+p)^{p-1} \equiv g^{p-1} + (p-1)pg^{p-2} \equiv 1 - pg^{p-2} \pmod{p^2}$, ami nem kongruens 1-gyel mod p^2 , hiszen $p \nmid g$. Ezért $o_{p^2}(g+p)$ nem $p-1$, és így az előző állítás miatt $p(p-1)$. $\square$

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + t p^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+2}}$. □

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + t p^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+2}}$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p - 1)$.

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + t p^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+2}}$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$,

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + t p^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+2}}$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$, és ha nem PGY mod p^3 , akkor $\ell \leq 1$,

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + t p^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+2}}$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$, és ha nem PGY mod p^3 , akkor $\ell \leq 1$, így $o_{p^3}(g) = p(p-1)$.

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + t p^j m a^{m-1} \pmod{p^{j+2}}$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$, és ha nem PGY mod p^3 , akkor $\ell \leq 1$, így $o_{p^3}(g) = p(p-1)$.

Tudjuk, hogy $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$,

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} (p^{j+2})$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$, és ha nem PGY mod p^3 , akkor $\ell \leq 1$, így $o_{p^3}(g) = p(p-1)$.

Tudjuk, hogy $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$, ezért $g^{p-1} = 1 + tp$.

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} (p^{j+2})$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$, és ha nem PGY mod p^3 , akkor $\ell \leq 1$, így $o_{p^3}(g) = p(p-1)$. Tudjuk, hogy $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$, ezért $g^{p-1} = 1 + tp$. A fenti képlet szerint $1 \equiv g^{p(p-1)} = (1 + tp)^p \equiv 1 + tp^2 \pmod{p^3}$,

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} (p^{j+2})$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$, és ha nem PGY mod p^3 , akkor $\ell \leq 1$, így $o_{p^3}(g) = p(p-1)$.

Tudjuk, hogy $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$, ezért $g^{p-1} = 1 + tp$. A fenti képlet szerint $1 \equiv g^{p(p-1)} = (1 + tp)^p \equiv 1 + tp^2 \pmod{p^3}$, ahonnan $p \mid t$.

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + tp^j ma^{m-1} \pmod{p^{j+2}}$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$, és ha nem PGY mod p^3 , akkor $\ell \leq 1$, így $o_{p^3}(g) = p(p-1)$.

Tudjuk, hogy $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$, ezért $g^{p-1} = 1 + tp$. A fenti képlet szerint $1 \equiv g^{p(p-1)} = (1 + tp)^p \equiv 1 + tp^2 \pmod{p^3}$, ahonnan $p \mid t$. Így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$,

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + tp^j m a^{m-1} (p^{j+2})$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$, és ha nem PGY mod p^3 , akkor $\ell \leq 1$, így $o_{p^3}(g) = p(p-1)$.

Tudjuk, hogy $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$, ezért $g^{p-1} = 1 + tp$. A fenti képlet szerint $1 \equiv g^{p(p-1)} = (1 + tp)^p \equiv 1 + tp^2 \pmod{p^3}$, ahonnan $p \mid t$. Így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$, ez ellentmond annak, hogy g PGY mod p^2 . □

primitív gyök mod p^k *

Tétel (FGy3.3.5/L2)

Ha g PGy mod p^2 , akkor g PGY mod p^k ($k \geq 3$).

Bizonyítás a Freud–Gyarmati-könyvben, itt csak $k = 3$ -ra igazoljuk.

A Hensel-lemma bizonyításához hasonlóan:

Ha $p \geq 3$, továbbá vagy $j \geq 2$, vagy $j \geq 1$ és $p \mid m$, akkor $(a + p^j t)^m \equiv a^m + t p^j m a^{m-1} (p^{j+2})$. □

Láttuk: $o_{p^3}(g) = p^\ell(p-1)$. Mivel g PGY mod p^2 , ezért $\ell \geq 1$, és ha nem PGY mod p^3 , akkor $\ell \leq 1$, így $o_{p^3}(g) = p(p-1)$.

Tudjuk, hogy $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$, ezért $g^{p-1} = 1 + tp$. A fenti képlet szerint $1 \equiv g^{p(p-1)} = (1 + tp)^p \equiv 1 + tp^2 \pmod{p^3}$, ahonnan $p \mid t$.

Így $g^{p-1} \equiv 1 \pmod{p^2}$, ez ellentmond annak, hogy g PGY mod p^2 . □

HF: Ha $p^k \mid b-1$, de $p^{k+1} \nmid b-1$, akkor $p^{k+2} \nmid b^p - 1$.

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$.

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k ,

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k ,
így mod $2p^k$ is.

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k ,
így mod $2p^k$ is. De $\varphi(2p^k) = \varphi(2)\varphi(p^k) = \varphi(p^k)$. □

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k , így mod $2p^k$ is. De $\varphi(2p^k) = \varphi(2)\varphi(p^k) = \varphi(p^k)$. □

Tétel (K4.9.10, a csoportelmélet során igazoljuk)

Ha mod m van PGY, akkor m prímszám, vagy annak kétszerese.

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k , így mod $2p^k$ is. De $\varphi(2p^k) = \varphi(2)\varphi(p^k) = \varphi(p^k)$. □

Tétel (K4.9.10, a csoportelmélet során igazoljuk)

Ha mod m van PGY, akkor m prímszám, vagy annak kétszerese.

Végül legyen $m = 2^k$, ahol $k \geq 3$

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k , így mod $2p^k$ is. De $\varphi(2p^k) = \varphi(2)\varphi(p^k) = \varphi(p^k)$. □

Tétel (K4.9.10, a csoportelmélet során igazoljuk)

Ha mod m van PGY, akkor m prímszám, vagy annak kétszerese.

Végül legyen $m = 2^k$, ahol $k \geq 3$ és $t = 2^{k-1} \pm 1 > 1$.

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k , így mod $2p^k$ is. De $\varphi(2p^k) = \varphi(2)\varphi(p^k) = \varphi(p^k)$. □

Tétel (K4.9.10, a csoportelmélet során igazoljuk)

Ha mod m van PGY, akkor m prímszám, vagy annak kétszerese.

Végül legyen $m = 2^k$, ahol $k \geq 3$ és $t = 2^{k-1} \pm 1 > 1$. Ekkor $t > 1$

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k , így mod $2p^k$ is. De $\varphi(2p^k) = \varphi(2)\varphi(p^k) = \varphi(p^k)$. □

Tétel (K4.9.10, a csoportelmélet során igazoljuk)

Ha mod m van PGY, akkor m prímszám, vagy annak kétszerese.

Végül legyen $m = 2^k$, ahol $k \geq 3$ és $t = 2^{k-1} \pm 1 > 1$. Ekkor $t > 1$ és $t^2 = 1 + 2 \cdot 2^{k-1} + 2^{2k} \equiv 1 \pmod{2^k}$.

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k , így mod $2p^k$ is. De $\varphi(2p^k) = \varphi(2)\varphi(p^k) = \varphi(p^k)$. □

Tétel (K4.9.10, a csoportelmélet során igazoljuk)

Ha mod m van PGY, akkor m prímszám, vagy annak kétszerese.

Végül legyen $m = 2^k$, ahol $k \geq 3$ és $t = 2^{k-1} \pm 1 > 1$. Ekkor $t > 1$ és $t^2 = 1 + 2 \cdot 2^{k-1} + 2^{2k} \equiv 1 \pmod{2^k}$. Így $t > 1$ miatt ez két másodrendű elem.

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k , így mod $2p^k$ is. De $\varphi(2p^k) = \varphi(2)\varphi(p^k) = \varphi(p^k)$. □

Tétel (K4.9.10, a csoportelmélet során igazoljuk)

Ha mod m van PGY, akkor m prímszám, vagy annak kétszerese.

Végül legyen $m = 2^k$, ahol $k \geq 3$ és $t = 2^{k-1} \pm 1 > 1$. Ekkor $t > 1$ és $t^2 = 1 + 2 \cdot 2^{k-1} + 2^{2k} \equiv 1 \pmod{2^k}$. Így $t > 1$ miatt ez két másodrendű elem. De láttuk korábban, hogy ha van PGY mod m , akkor pontosan $\varphi(2) = 1$ darab másodrendű elem van mod m .

Primitív gyök mod m

Tétel (FGy3.3.5/L3)

Ha g PGY mod p^k , akkor g és $g + p^k$ közül a páratlan PGY mod $2p^k$. (A páratlant kell venni, hogy relatív prím legyen $2p^k$ -hoz.)

Mindkettőnek $\varphi(p^k)$ különböző hatványa van mod p^k , így mod $2p^k$ is. De $\varphi(2p^k) = \varphi(2)\varphi(p^k) = \varphi(p^k)$. □

Tétel (K4.9.10, a csoportelmélet során igazoljuk)

Ha mod m van PGY, akkor m prímhatvány, vagy annak kétszerese.

Végül legyen $m = 2^k$, ahol $k \geq 3$ és $t = 2^{k-1} \pm 1 > 1$. Ekkor $t > 1$ és $t^2 = 1 + 2 \cdot 2^{k-1} + 2^{2k} \equiv 1 \pmod{2^k}$. Így $t > 1$ miatt ez két másodrendű elem. De láttuk korábban, hogy ha van PGY mod m , akkor pontosan $\varphi(2) = 1$ darab másodrendű elem van mod m . Ezért nincs PGY mod 2^k , ha $k \geq 3$.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Speciális eset (FGy5.3.2)

Végtelen sok $4k - 1$ alakú prím van.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Speciális eset (FGy5.3.2)

Végtelen sok $4k - 1$ alakú prím van.

Valóban, tegyük föl, hogy csak véges sok van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Speciális eset (FGy5.3.2)

Végtelen sok $4k - 1$ alakú prím van.

Valóban, tegyük föl, hogy csak véges sok van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Tekintsük a $N = 4p_1 \dots p_k - 1 > 1$ számot.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Speciális eset (FGy5.3.2)

Végtelen sok $4k - 1$ alakú prím van.

Valóban, tegyük föl, hogy csak véges sok van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Tekintsük a $N = 4p_1 \dots p_k - 1 > 1$ számot. Ez $4k - 1$ alakú.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Speciális eset (FGy5.3.2)

Végtelen sok $4k - 1$ alakú prím van.

Valóban, tegyük föl, hogy csak véges sok van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Tekintsük a $N = 4p_1 \dots p_k - 1 > 1$ számot. Ez $4k - 1$ alakú. Ha minden prímosztója $4k + 1$ alakú lenne, akkor a szorzat is $4k + 1$ alakú lenne,

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Speciális eset (FGy5.3.2)

Végtelen sok $4k - 1$ alakú prím van.

Valóban, tegyük föl, hogy csak véges sok van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Tekintsük a $N = 4p_1 \dots p_k - 1 > 1$ számot. Ez $4k - 1$ alakú. Ha minden prímosztója $4k + 1$ alakú lenne, akkor a szorzat is $4k + 1$ alakú lenne, ami lehetetlen.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Speciális eset (FGy5.3.2)

Végtelen sok $4k - 1$ alakú prím van.

Valóban, tegyük föl, hogy csak véges sok van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Tekintsük a $N = 4p_1 \dots p_k - 1 > 1$ számot. Ez $4k - 1$ alakú. Ha minden prímosztója $4k + 1$ alakú lenne, akkor a szorzat is $4k + 1$ alakú lenne, ami lehetetlen. Ezért van egy $p \mid N$, ami $4k - 1$ alakú.

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Speciális eset (FGy5.3.2)

Végtelen sok $4k - 1$ alakú prím van.

Valóban, tegyük föl, hogy csak véges sok van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Tekintsük a $N = 4p_1 \dots p_k - 1 > 1$ számot. Ez $4k - 1$ alakú. Ha minden prímosztója $4k + 1$ alakú lenne, akkor a szorzat is $4k + 1$ alakú lenne, ami lehetetlen. Ezért van egy $p \mid N$, ami $4k - 1$ alakú. Ez különbözik mindegyik p_i -től,

Dirichlet tétele

Dirichlet tétele (FGy5.3.1)

Ha $(a, b) = 1$, akkor az $ak + b$ ($k \geq 1$) számtani sorozatban végtelen sok prímszám van.

A feltétel nyilván szükséges, hiszen (a, b) osztja a sorozat minden tagját. A bizonyítás nehéz, a komplex analízis eszköztárát igényli.

Speciális eset (FGy5.3.2)

Végtelen sok $4k - 1$ alakú prím van.

Valóban, tegyük föl, hogy csak véges sok van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Tekintsük a $N = 4p_1 \dots p_k - 1 > 1$ számot. Ez $4k - 1$ alakú. Ha minden prímosztója $4k + 1$ alakú lenne, akkor a szorzat is $4k + 1$ alakú lenne, ami lehetetlen. Ezért van egy $p \mid N$, ami $4k - 1$ alakú. Ez különbözik mindegyik p_i -től, mert különben $p \mid N$ és $p \mid p_1, p_2, \dots, p_k$ miatt $p \mid -1$ teljesülne.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$,

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1 p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van, ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1 p_2 \dots p_k M$, ahol M egész. Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot,

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1 p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$,

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1 p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1 p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$,

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1 p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$, és így a fent idézett állítás szerint

$o_p(c) = n$,

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$, és így a fent idézett állítás szerint

$o_p(c) = n$, amiből $n \mid \varphi(p) = p - 1$ következik.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$, és így a fent idézett állítás szerint

$o_p(c) = n$, amiből $n \mid \varphi(p) = p - 1$ következik. Tehát a p prím tényleg $nk + 1$ alakú.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$, és így a fent idézett állítás szerint

$o_p(c) = n$, amiből $n \mid \varphi(p) = p - 1$ következik. Tehát a p prím

tényleg $nk + 1$ alakú. Mivel $p_i \mid c$ és $p \mid c^n - 1$,

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1 p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$, és így a fent idézett állítás szerint

$o_p(c) = n$, amiből $n \mid \varphi(p) = p - 1$ következik. Tehát a p prím tényleg $nk + 1$ alakú. Mivel $p_i \mid c$ és $p \mid c^n - 1$, ezért $p \neq p_i$.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$, és így a fent idézett állítás szerint

$o_p(c) = n$, amiből $n \mid \varphi(p) = p - 1$ következik. Tehát a p prím tényleg $nk + 1$ alakú. Mivel $p_i \mid c$ és $p \mid c^n - 1$, ezért $p \neq p_i$.

Be kell még látni, hogy N -nek van prímosztója,

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$, és így a fent idézett állítás szerint

$o_p(c) = n$, amiből $n \mid \varphi(p) = p - 1$ következik. Tehát a p prím tényleg $nk + 1$ alakú. Mivel $p_i \mid c$ és $p \mid c^n - 1$, ezért $p \neq p_i$.

Be kell még látni, hogy N -nek van prímosztója, vagyis $N \neq \pm 1$.

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$, és így a fent idézett állítás szerint

$o_p(c) = n$, amiből $n \mid \varphi(p) = p - 1$ következik. Tehát a p prím tényleg $nk + 1$ alakú. Mivel $p_i \mid c$ és $p \mid c^n - 1$, ezért $p \neq p_i$.

Be kell még látni, hogy N -nek van prímosztója, vagyis $N \neq \pm 1$.

De a $\Phi_n(np_1p_2 \dots p_k x)$ polinom minden értéket csak véges sok helyen vehet föl,

Az $nk + 1$ eset

Tétel (FGy5.3.4, K5.8.15)

Végtelen sok $nk + 1$ alakú prím van.

Korábban már láttuk, hogy ha p prím, $p \nmid n$, és $p \mid \Phi_n(c)$, akkor $o_p(c) = n$ (itt Φ_n az n -edik körosztási polinom).

Tegyük föl, hogy csak véges sok $nk + 1$ alakú prím van,

ezek $p_1, p_2, \dots, p_k$. Legyen $c = np_1p_2 \dots p_k M$, ahol M egész.

Tekintsük a $N = \Phi_n(c)$ számot, és legyen p ennek prímosztója.

Tudjuk, hogy $\Phi_n(x) \mid x^n - 1$, ezért $p \mid N \mid c^n - 1$.

Mivel $n \mid c$, ezért $p \nmid n$, és így a fent idézett állítás szerint

$o_p(c) = n$, amiből $n \mid \varphi(p) = p - 1$ következik. Tehát a p prím tényleg $nk + 1$ alakú. Mivel $p_i \mid c$ és $p \mid c^n - 1$, ezért $p \neq p_i$.

Be kell még látni, hogy N -nek van prímosztója, vagyis $N \neq \pm 1$.

De a $\Phi_n(np_1p_2 \dots p_k x)$ polinom minden értéket csak véges sok helyen vehet föl, így $\Phi_n(np_1p_2 \dots p_k M) \neq \pm 1$ alkalmas M -re. $\square$

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímmhatvány, illetve prímm modulusra, Hensel-lemma (FGy3.7.1).

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímmhatvány, illetve prímm modulusra, Hensel-lemma (FGy3.7.1). A mod p megoldások száma,

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímmhatvány, illetve prímm modulusra, Hensel-lemma (FGy3.7.1). A mod p megoldások száma, a Kőnig–Rados-tétel (FGy3.1.2–3, FGY3.6.2, NB).

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímszámra, illetve prímszámra,
Hensel-lemma (FGy3.7.1). A mod p megoldások száma,
a Kőnig–Rados-tétel (FGy3.1.2–3, FGY3.6.2, NB).

Mely modulusokra van primitív gyök (FGy3.3.5, K4.9.10).

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímmhatvány, illetve prímm modulusra, Hensel-lemma (FGy3.7.1). A mod p megoldások száma, a Kőnig–Rados-tétel (FGy3.1.2–3, FGY3.6.2, NB).

Mely modulusokra van primitív gyök (FGy3.3.5, K4.9.10).

Prímm modulusra van primitív gyök (FGy3.3.3, K4.3.22),

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímmhatvány, illetve prímm modulusra, Hensel-lemma (FGy3.7.1). A mod p megoldások száma, a Kőnig–Rados-tétel (FGy3.1.2–3, FGY3.6.2, NB).

Mely modulusokra van primitív gyök (FGy3.3.5, K4.9.10).

Prím modulusra van primitív gyök (FGy3.3.3, K4.3.22),

kapcsolat a körosztási polinom értékeinek prímosztóival (K5.8.14).

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímmhatvány, illetve prímm modulusra, Hensel-lemma (FGy3.7.1). A mod p megoldások száma, a Kőnig–Rados-tétel (FGy3.1.2–3, FGY3.6.2, NB).

Mely modulusokra van primitív gyök (FGy3.3.5, K4.9.10).

Prím modulusra van primitív gyök (FGy3.3.3, K4.3.22),

kapcsolat a körosztási polinom értékeinek prímosztóival (K5.8.14).

A számok rendje mod p (FGy3.3.4, K4.3.24).

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímmhatvány, illetve prímm modulusra, Hensel-lemma (FGy3.7.1). A mod p megoldások száma, a Kőnig–Rados-tétel (FGy3.1.2–3, FGY3.6.2, NB).

Mely modulusokra van primitív gyök (FGy3.3.5, K4.9.10).

Prím modulusra van primitív gyök (FGy3.3.3, K4.3.22),

kapcsolat a körosztási polinom értékeinek prímosztóival (K5.8.14).

A számok rendje mod p (FGy3.3.4, K4.3.24).

Mod p primitív gyök fölemelése mod p^k primitív gyökké (FGy3.3.5, NB).

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímmhatvány, illetve prímm modulusra, Hensel-lemma (FGy3.7.1). A mod p megoldások száma, a Kőnig–Rados-tétel (FGy3.1.2–3, FGY3.6.2, NB).

Mely modulusokra van primitív gyök (FGy3.3.5, K4.9.10).

Prím modulusra van primitív gyök (FGy3.3.3, K4.3.22),

kapcsolat a körosztási polinom értékeinek prímosztóival (K5.8.14).

A számok rendje mod p (FGy3.3.4, K4.3.24).

Mod p primitív gyök fölemelése mod p^k primitív gyökké (FGy3.3.5, NB). Dirichlet tétele (NB),

A 27. előadáshoz tartozó vizsgaanyag

Fogalmak

Primitív gyök mod m (FGy3.3.1–2).

Tételek

Kongruencia visszavezetése prímmhatvány, illetve prímm modulusra, Hensel-lemma (FGy3.7.1). A mod p megoldások száma, a Kőnig–Rados-tétel (FGy3.1.2–3, FGY3.6.2, NB).

Mely modulusokra van primitív gyök (FGy3.3.5, K4.9.10).

Prím modulusra van primitív gyök (FGy3.3.3, K4.3.22),

kapcsolat a körosztási polinom értékeinek prímosztóival (K5.8.14).

A számok rendje mod p (FGy3.3.4, K4.3.24).

Mod p primitív gyök fölemelése mod p^k primitív gyökké (FGy3.3.5, NB). Dirichlet tétele (NB), a $4k + 1$ és $nk + 1$ eset (FGy5.3.1–2, 5.3.4, K5.8.15).